

Onderzoek naar Seksuele Intimidatie in de sport in Nederland

Seksuele intimidatie¹ komt helaas ook voor in de sportcontext. Ongeveer 1 op de 10 Nederlandse sporters geeft aan in zijn jeugd jaren matige tot ernstige vormen van seksueel misbruik te hebben meegemaakt in de georganiseerde sport. Het kan voorkomen bij alle sporten².

Onafhankelijke onderzoekscommissie 'Klaas de Vries'.

Op dit moment loopt er een grootschalig onderzoek naar seksuele intimidatie en misbruik in de sport. Mede naar aanleiding van schokkende berichten in het nieuws heeft NOC*NSF een Onderzoekscommissie seksuele intimidatie en misbruik in de sport ingesteld. Deze commissie is in mei 2017 begonnen en wordt geleid door oud-minister Klaas de Vries.

<https://simonderzoeksport.nl/>

Deze commissie gaat verschillende onderwerpen in kaart brengen, zijnde: a. aard en omvang van seksuele intimidatie en misbruik in de sport in Nederland; b. uitvoering van het beleid om dit gedrag tegen te gaan; c. verbetering van communicatie over deze onderwerpen.

Onderzoek hogeschool Windesheim

Bij bovengenoemd onderzoek gaat de commissie niet nader in op onderzoek naar de verhalen van slachtoffers. In afstemming met de commissie en in afstemming met NOC*NSF, start hogeschool Windesheim onder eigen verantwoordelijkheid een onderzoek naar de verhalen van getroffenen, slachtoffers. Ons onderzoek is vergelijkbaar met het Europese project VOICE, waarmee we contact gelegd hebben. Van hen hebben we toestemming verkregen informatie van hun site te mogen gebruiken voor onze onderzoek informatie.

<http://voicesfortruthanddignity.eu/>

Verhalen van slachtoffers centraal

De laatste jaren is het verzamelen van verhalen (narratives/stories) in de wetenschappelijke belangstelling gekomen omdat verhalen diepere inzichten geven in motieven, belevingen en betekenisverlening over misbruik. Deze verhalen geven zicht op existentiële thema's die op de achtergrond een rol spelen bij het gedrag van daders en van slachtoffers.

We slachtoffers, die dit willen, de mogelijkheid en de ruimte bieden om hun verhaal te doen aan de hand van een semigestructureerd interview (topiclijst). Voor wetenschappelijke analyse willen we rond de 25 verhalen van slachtoffers van misbruik in de sport analyseren op zingevingsaspecten en de mogelijke invloed hiervan op het ontstaan en verloop van seksuele intimidatie in de sport

---

¹ Voor definities zie bijlage 1.

² Zie ook Factsheet: Feiten over seksuele intimidatie in de sport in Nederland.

Onderzoeksmethodiek

Interviews

Interviews met slachtoffers over hun overlevings- /levensverhalen, met de nadruk op ervaringen met seksueel geweld, intimidatie en misbruik binnen de sportcontext (in een sportorganisatie of op school). Verwachte duur van het interview is ongeveer 2 uur, maar kan ook meer tijd in beslag nemen (dit is afhankelijk van het verhaal/wens van het slachtoffer). Tijdstip en de locatie van het interview worden in overleg met het slachtoffer bepaald.

Tijdens het proces van interviewen zullen we steeds benadrukken dat het slachtoffer op elk moment mag stoppen met meewerken aan het onderzoek, alsook dat op elk moment er beroep gedaan kan worden op een professionele hulpverlener die het slachtoffer voor, tijdens en na het onderzoek kan bijstaan. Wij sluiten hierbij aan bij slachtofferhulp zoals ingeregeld door de Onderzoekscommissie 'Klaas de Vries'³. Dit geldt ook voor het toe/door geleiden naar eventuele strafzaken, tuchtrecht.

Het interview zal opgenomen worden met een audio-recorder waarna het letterlijk getranscribeerd wordt. Tijdens deze transcriptie zullen alle belangrijke identificatiegegevens verwijderd worden. Enkel het finale, geanonimiseerde transcript zal verder worden geanalyseerd. De identiteit van alle slachtoffers blijft vertrouwelijk!

Topiclijst

Onderstaande lijst illustreert de topics waarover het gesprek kan gaan. Dit is echter geen volledige lijst. Tijdens het gesprek kunnen er ook andere zaken aan bod komen:

- familiale achtergrond en kindertijd;
- aan welke sport(en) je deed en welke betekenis had het sporten/de sport voor je?
- de dader(s) en de relatie met jou, hoe denk je dat de dader jou zag/van je dacht? Hoe zag jij hem/haar?
- hoe de seksuele activiteiten/intimidatie/misbruik begon en wat het inhield;
- als er sprake is van herhaling van ongewenst gedrag: welke verklaring geef je zelf voor het voortduren van het ongewenste gedrag; welke gevoelens leverde dat op?
- hoe je ermee omging;
- hoe het jou en anderen rondom jou beïnvloedde;
- of je het aan iemand kon vertellen;
- professionele hulp;
- preventie in en door de sport;
- lange-termijn impact; hoe je er nu over denkt;
- had je in die tijd vrienden/vriendinnen?
- had je plezier in het leven? Wat gaf je plezier in het leven?
- waar was je goed in? Hoe belangrijk was het voor jou om ergens goed in te zijn?
- wat was voor jou in die tijd van grote waarde, wat was heilig voor je?
- hoe voelde je je in het algemeen als je samen was met de dader?
- als je nu iets tegen jezelf uit die tijd zou kunnen zeggen, wat zou dit zijn?
- wat zou je tegen anderen willen zeggen?

---

³ Dit type onderzoek is erg gevoelig en daardoor onderhevig aan strikte ethische procedures en protocollen.

Analyse

De verhalen worden geanalyseerd met behulp van narratieve methoden en vervolgens via een cross case analysis onderzocht op patronen in betekenisgeving. We willen in beeld brengen welke betekenis sport voor het slachtoffer heeft gehad in aanloop naar het misbruik, alsook inzicht verkrijgen in de existentiële vragen die slachtoffers bezig hielden in hun leven in aanloop naar het misbruik.

Rapportage

Er wordt een Nederlands onderzoeksrapport opgesteld, waarbij de interview transcripten gebruikt worden in de verslaglegging en duiding van de resultaten. Voor discussie over de Nederlandse bevindingen refereren we ook naar Europese project VOICE.

Opbredingen onderzoek

Door (het horen / lezen) van de andere verhalen blijkt dat slachtoffers niet de enige zijn, terwijl ze dat vaak wel denken. 'De mythe wordt doorbroken.'

- a) 25 portretten
- b) wetenschappelijk inzicht in existentiële thema's gerelateerd aan slachtofferschap bij misbruik in de sport
- c) publicaties met daarin aanbevelingen voor (de aanscherping van het) preventiebeleid in NL
- d) handvatten voor educatie aan (top)sporters

Zoals door het Europees project VOICE verwoord: *"Initiatieven op het vlak van preventie hebben pas zin als ze worden gewaardeerd door zij die getroffen zijn door seksueel grensoverschrijdend gedrag"*.

Onderzoeksteam⁴

Wetenschappelijk verantwoordelijke en coördinator:

Dr. Nicolette Schipper- van Veldhoven, lector Sportpedagogiek – in het bijzonder naar een veilig sportklimaat, hogeschool Windesheim.

<https://www.windesheim.nl/onderzoek/onderzoeksthemas/bewegen-en-sport/sportpedagogiek/>

Mede onderzoekers:

Dr. André Mulder, lector Theologie en Levensbeschouwing, hogeschool Windesheim.

Drs. Birgit Pfeifer, hoofddocent Sociale Veiligheid, hogeschool Windesheim

Mercede van Voorthuizen, master student Klinische Psychologie, Erasmus Universiteit

Interviewers:

De onderzoekers en vertrouwenspersonen sport, specifiek getraind voor het ophalen van slachtoffer-/levensverhalen en het 'gebruik' daarvan in wetenschappelijke context.

---

⁴ Het Kenniscentrum Bewegen en Educatie, waarvan het lectoraat Sportpedagogiek deel uit maakt, werkt volgens de gedragscode onderzoek in het HBO -

http://www.vereniginghogescholen.nl/system/knowledge_base/attachments/files/000/000/104/original/Gedragscodepraktijkgerichtonderzoekdefinitief.pdf?1438763360

BIJLAGE 1 ⁵

DEFINITIES

Intimidatie

Intimidatie gaat over ongewenste aandacht of ongewenst gedrag, de schending van je waardigheid of integriteit, of het creëren van een bedreigende, vijandige, intimiderende, denigrerende, vernederende of agressieve omgeving.

Misbruik

Misbruik impliceert dat iemand z'n rechten geschonden worden, gebaseerd op misbruik van macht of vertrouwen.

Seksueel grensoverschrijdend gedrag

Seksueel grensoverschrijdend gedrag verwijst naar elke vorm van seksueel gedrag of seksuele toenadering, in verbale, non-verbale of fysieke zin, waarbij niet wordt voldaan aan één of meerdere van de zes criteria (wederzijdse toestemming, vrijwilligheid, gelijkwaardigheid, passend bij de context, passend bij de leeftijd of ontwikkeling en zelfrespect) (www.sportmetgrenzen.be). Voorbeelden van verbaal SGG zijn: ongewenste en denigrerende intieme vragen over je kleren, je lichaam of je privéleven, seksuele grapjes, voorstellen/vragen naar seksuele handelingen of seksuele relaties. Het kan ook gaan over ongewenste telefoontjes, brieven, tekstberichten of chatberichten met een seksuele inhoud. Non-verbale gedragingen zijn bijvoorbeeld nastaren, gebaren, of het tonen van beelden of objecten met een seksuele connotatie. Voorbeelden van fysiek seksueel grensoverschrijdend gedrag zijn ongewenst, onnodig of gedwongen fysiek contact met een seksuele connotatie, zoals knijpen, het lichaam tegen iemands lichaam aandrukken, iemand proberen te kussen of te knuffelen, aanranding en verkrachting. (Chroni et al. 2012: Prevention of sexual and gender harassment and abuse in sport – Initiatives in Europe and beyond).

Seksuele intimidatie

Onder seksuele intimidatie wordt verstaan: enige vorm van ongewenst verbaal, non-verbaal of fysiek gedrag met een seksuele connotatie (duiding) dat als doel of gevolg heeft dat de waardigheid van de persoon wordt aangetast, in het bijzonder wanneer een bedreigende, vijandige, beledigende, vernederende of kwetsende situatie wordt gecreëerd. Onder seksuele intimidatie, zoals vermeld in lid 1, zijn mede begrepen de in de artikelen 239 t/m 250 (Titel XIV: Misdrijven tegen de zeden) van het Wetboek van Strafrecht strafbaar gestelde feiten. (bron: blauwdruk SI)

<http://www.nocnsf.nl/grensoverschrijdendgedrag/seksuele-intimidatie>

Seksuele uitbuiting van kinderen

Seksuele uitbuiting van kinderen is gedefinieerd als seksueel misbruik in ruil voor enige vorm van compensatie, zijnde geld of goederen, voor het kind of een derde persoon of personen. Het kind wordt behandeld als een seksueel en commercieel object (<http://ecpat.be/nl/seksuele-uitbuiting/wat-is-commerciele-seksuele-uitbuiting-van-kinderen/>). (UK Government, 2015: Working Together to Safeguard Children).

---

⁵ deels overgenomen van het EU VOICE-project